

Janusz Borucki

Tematyka spotkań Teologicznego Towarzystwa Naukowego Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku w latach 1984-2017

Studia Włocławskie 20, 111-128

2018

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KS. JANUSZ BORUCKI

**TEMATYKA SPOTKAŃ
TEOLOGICZNEGO TOWARZYSTWA NAUKOWEGO
WYŻSZEGO SEMINARIUM DUCHOWNEGO WE WŁOCŁAWKU
W LATACH 1984–2017**

Teologiczne Towarzystwo Naukowe Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku kontynuuje działalność powstałego w 1928 r. Towarzystwa Teologicznego we Włocławku, którego funkcjonowanie przerwała II wojna światowa. Po wojnie nie udało się reaktywować formalnie Towarzystwa Teologicznego, ale w miarę możliwości Wyższe Seminarium Duchowne starało się nieformalnie kontynuować jego działalność poprzez urządzenie spotkań naukowodyskusyjnych. Z czasem organizowaniem takich spotkań zajął się powstały w 1979 r. klub naukowodyskusyjny „Krağ”, który funkcjonował pięć lat, a następnie w 1984 r. został przekształcony w Teologiczne Towarzystwo Naukowe Wyższego Seminarium Duchownego¹, które prowadzi działalność naukową już 33 lata (1984–2017).

Prezentowana w niniejszym artykule tematyka spotkań naukowych dotyczy tego 33-letniego okresu, począwszy od 1984 r., kiedy to nastąpiło przekształcenie klubu naukowodyskusyjnego „Krağ” w towarzystwo teologiczne.

W pierwszych latach funkcjonowania Towarzystwa nie przywiązywano należytej wagi do gromadzenia dokumentacji. Z lat 1984–1991 nie zachowały się żadne formalne sprawozdania z sesji Towarzystwa. Lukę tę

KS. JANUSZ BORUCKI – dr nauk prawnych w zakresie prawa kanonicznego, dr hab. nauk teologicznych, wiceoficjał Sądu Kościelnego Diecezji Włocławskiej; sekretarz Teologicznego Towarzystwa Naukowego Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku.

¹ Szerzej na temat genezy i historii Teologicznego Towarzystwa Naukowego we Włocławku zob. K. Rulka, *Geneza i dzieje TTN WSD we Włocławku*, StWł, 1(1998), s. 23–43.

w jakimś stopniu wypełniają osobiste notatki ówczesnego prezesa Towarzystwa, ks. Mariana Gołębiewskiego², roczne sprawozdania z działalności seminarium wrocławskiego oraz informacje o odbytych w seminarium duchownym sesjach, publikowane w „Kronice Diecezji Wrocławskiej”. Sprawozdania natomiast z lat 1991–1994 są fragmentaryczne. Zatem sporządzone na tej podstawie zestawienie głoszonych na spotkaniach Towarzystwa referatów w latach 1984–1994 i opublikowane drukiem nie jest zapewne kompletne, ponieważ trudno było odróżnić, które spotkania organizowane były przez Wyższe Seminarium Duchowne, a które przez Teologiczne Towarzystwo Naukowe³.

Zostało też opublikowane szersze opracowanie działalności klubu naukowodyskusyjnego „Krag” (1979–1984), wraz z omówieniem wygłoszonych w tym okresie referatów⁴, a także schematyczne chronologiczne zestawienie prelekcji wygłoszonych zarówno w okresie „Kręgu” jak i pierwszego etapu funkcjonowania Teologicznego Towarzystwa Naukowego (1984–1998)⁵. Nie obejmują one jednak całości problematyki podejmowanej w ramach działalności Towarzystwa.

Do niniejszego całościowego opracowania wykazu tematyki referatów głoszonych na spotkaniach naukowodyskusyjnych Teologicznego Towarzystwa Naukowego wykorzystano przede wszystkim pozostałą po nich dokumentację z lat 1994–2017, pozostającą w maszynopisach lub wydrukach komputerowych w archiwum Towarzystwa⁶ oraz drukowane sprawozdania z tych spotkań⁷. W sprawozdaniach tych znajdują się też

² Znajdują się one w archiwum Towarzystwa. Poza tym omawia on niektóre spotkania Towarzystwa w swojej niedawno wydanej książce: M. Gołębiewski, *Dziennik pisany sercem. Silva rerum* (1), Wrocław 2017.

³ Tamże, s. 38–39.

⁴ Z. Pawlak, *Działalność klubu naukowodyskusyjnego „Krag” we Wrocławku*, StWł, 12(2010), s. 224–237; zob. także artykuł tegoż autora w tym tomie „Studiów”, s. 69–86.

⁵ Wykaz referatów wygłoszonych w latach 1979–1998 zob. Rułka, *Geneza i dzieje*, s. 37–42.

⁶ Archiwum Teologicznego Towarzystwa Naukowego Wyższego Seminarium Duchownego we Wrocławku, Sprawozdania z działalności, 1994–2017 (przechowywane przez prezesa oraz sekretarza Towarzystwa).

⁷ Sprawozdawania z działalności Teologicznego Towarzystwa Naukowego Wyższego Seminarium Duchownego we Wrocławku – za lata 1994–1997: KDWł, 78(1995), s. 302–315; 79(1996), s. 233–244; 80(1997), s. 197–211; za lata 1997–2016: StWł, 1(1998), s. 44–52; 2(1999), s. 420–428; 3(2000), s. 459–464; 4(2001), s. 433–441; 5(2002), s. 471–479; 7(2004), s. 449–455; 8(2005), s. 441–459; 9(2006), s. 463–468; 10(2007), s. 485–495; 11(2009), s. 529–538; 12(2009), s. 285–294; 13(2011), s. 275–283; 14(2012), s. 655–668; 15(2013), s. 273–275; 16(2014), s. 469–476; 17(2015), s. 565–577; 18(2016), s. 505–512; 19(2017), s. 667–673.

streszczenia wygłoszonych referatów (obszerniejsze tych prelekcji, które nie zostały wydrukowane w „Studiach Włocławskich”, czasopiśmie wydawanym przez Towarzystwo), a także omówienie dyskusji po referatach.

Niniejszy artykuł zawiera wykaz tematyki 121 udokumentowanych (w jakikolwiek sposób) spotkań Teologicznego Towarzystwa Naukowego Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku w latach 1984–2017. Tematyka spotkań została przedstawiona w oparciu o wygłoszone referaty, a te z kolei podzielone na dziedziny wiedzy, których dotyczą, z uwzględnieniem zainteresowań naukowych autorów; natomiast układ chronologiczny zestawionych referatów pozwoli lepiej zauważyć ich aktualność. Na niektórych spotkaniach zamiast referatów przedstawiane były sprawozdania z kongresów, w których uczestniczyli członkowie Towarzystwa, omawiane były sprawy organizacyjne Towarzystwa lub upamiętniano ważne dla Towarzystwa okazje; zostały one zamieszczone na końcu poniższego zestawienia.

1. Bibliistyka

1) „Przebudzenie i miłość w szóstej antytezie z Kazania na Górze (Mt 5, 43–48)” – ks. prof. dr hab. Jan Łach (ATK Warszawa); 12 XI 1985.

2) „Dokąd zmierza współczesna bibliistyka” – ks. dr Zdzisław Pawłowski (Włocławek); 16 V 1991.

3) „Niektóre przyczyny rozejścia się dróg Kościoła i Synagogi w świetle Nowego Testamentu i literatury judaistycznej” – ks. dr Stanisław Jankowski SDB (Włocławek); 24 IV 1997. Referat opublikowany pt. *Tło rozejścia się dróg Kościoła i Synagogi* w „Studiach Włocławskich”, 5(2002), s. 121–136.

4) „Miejsce interpretacji Biblii: Kościół czy uniwersytet (refleksje hermeneutyczne)” – ks. dr hab. Zdzisław Pawłowski (Włocławek – UMK Toruń); 22 X 2003⁸.

2. Patrologia (literatura starochrześcijańska)

1) „Polityka religijna dynastii Sewerów a postawa Kościoła wobec władzy świeckiej” – ks. prof. dr hab. Jerzy Pałucki (KUL Lublin); 19 II 1998. Referat wydrukowany w „Studiach Włocławskich”, 1(1998), s. 114–128.

⁸ Opublikowany później w poszerzonej formie p.t. *Kontekst interpretacji Biblii: Kościół czy uniwersytet*, „Verbum Vitae”, 5(2004), s. 171–186.

2) „Zasady egzegezy patrystycznej” – ks. dr Tomasz Kaczmarek (Włocławek – UMK Toruń); 12 V 2004.

3) „Zbiór darów na ubogich w Kościele czasów apostołskich” – bp dr Andrzej Suski (Toruń); 10 V 2006.

4) „Aspekty eklezjologii św. Augustyna. Kościół jako *auctoritas, Caritas et civitas Dei*” – ks. dr hab. Tomasz Kaczmarek (Włocławek – UMK Toruń); 15 X 2010.

5) „Bajeczny świat apokryfów” (wykład otwarty) – ks. prof. dr hab. Marek Starowieyski (UW Warszawa); 27 XI 2010⁹.

3. Teologia dogmatyczna, ekumenizm, dialog religijny

1) „Dialog żydowsko-chrześcijański – uwarunkowania i perspektywy” – ks. dr Marian Gołębiowski (Włocławek); 9 IV 1992.

2) „Dialog ekumeniczny i jego aktualny stan” – ks. dr Wojciech Hanc (Włocławek); 25 IV 1996.

3) „Chrzest w dialogu ekumenicznym” – ks. dr Wojciech Hanc (Włocławek); 22 V 1997.

4) „Ku jedności w Bogu z Chrystusem i Jego Kościołem. Kontrowersje wokół deklaracji *Dominus Iesus*” – ks. dr Jacek Kędzierski (Włocławek); 17 XI 2000. Referat wydrukowany w „Studiach Włocławskich”, 4(2001), s. 167–177.

5) „Zło osobowe – szatan w myśli teologicznej i doświadczeniu Kościoła” – ks. dr Tomasz Kaczmarek (Włocławek – UMK Toruń); 24 IV 2002. Referat opublikowany pt. *Zło o charakterze osobowym – szatan w refleksji teologicznej i doświadczeniu Kościoła* w „Studiach Włocławskich”, 6(2003), s. 241–254.

6) „Święty Tomasz o Eucharystii” (wykład otwarty) – bp dr Wiesław Mering (Włocławek); 19 X 2005.

7) „Posługa Biskupa Rzymu w aktualnej sytuacji ekumenicznej. Zasady teologicznej hermeneutyki dialogu o prymacie” – ks. dr Roman Małecki (Włocławek – UMK Toruń); 24 X 2007.

8) „«Trzecie płuco» chrześcijaństwa. Jan Paweł II a Kościoły Tradycji Syryjskiej” – ks. dr Michał Sadowski (Włocławek); 16 I 2014. Referat opublikowany w „Studiach Włocławskich”, 16(2014), s. 245–261.

⁹ Kilka lat wcześniej ukazała się książka ks. Starowieyskiego *Barwny świat apokryfów* (Poznań 2006).

9) „Próba komplementarnej wizji Kościoła w ujęciu Konstytucji *Lumen gentium* i Dekretu o ekumenizmie (50 lat od ogłoszenia tych dokumentów)” (wykład otwarty) – ks. dr hab. Wojciech Hanc, prof. UKSW (Włocławek – Warszawa); 19 XI 2014.

4. Teologia moralna

1) „Etos pracy” – ks. prof. dr hab. Stanisław Olejnik (ATK Warszawa); 23 II 1990¹⁰.

2) „Obrona chrześcijańskich wartości moralnych w dobie obecnej” – ks. prof. dr hab. Stanisław Olejnik (ATK Warszawa); 23 X 1997. Referat wydrukowany w „Studiach Włocławskich”, 1(1998), s. 105–113.

3) „Etyczno-moralny aspekt współczesnej reklamy” – ks. dr Jacek Szymański (Włocławek); 21 X 1999. Referat wydrukowany w „Studiach Włocławskich”, 3(2000), s. 289–295.

4) „Ks. prof. Stanisław Olejnik jako teolog. Z refleksji nad życiem i dziełem. Z okazji 80. rocznicy urodzin ks. prof. Stanisława Olejnika” – ks. prof. dr hab. Marian Graczyk (UKSW Warszawa); 11 V 2000. Referat wydrukowany w „Studiach Włocławskich”, 3(2000), s. 7–19.

5) „Wyzwania współczesnej transplantologii” (wykład otwarty) – prof. dr hab. Zbigniew Włodarczyk (UMK Toruń); 21 XI 2011¹¹.

5. Liturgika

1) „Teologia i celebrowanie odnowionej liturgii błogosławieństw” – ks. dr Krzysztof Konecki (Włocławek); 17 XI 1994.

2) „Sprawowanie błogosławieństw wydarzeniem kościelnym” – ks. dr Krzysztof Konecki (Włocławek); 27 XI 1997¹².

3) „Liturgia godzin – anamnezą misterium Chrystusa” – ks. dr hab. Krzysztof Konecki (Włocławek – UMK Toruń); 6 XI 2002.

4) „Od reformy liturgii do odnowy Kościoła. 50. rocznica ogłoszenia Konstytucji o Liturgii świętej” (wykład otwarty) – ks. prof. dr hab. Krzysztof Konecki (Włocławek – UMK Toruń); 27 III 2014.

¹⁰ Ponad 30 lat wcześniej ks. Olejnik opublikował artykuł *Etos i etyka pracy zawodowej*, CTh, 28(1957), fasc. 3–4, s. 540–561.

¹¹ Autor jest znanym specjalistą w tej dziedzinie i ma wiele publikacji na ten temat.

¹² Referat opublikowany jako artykuł w „Seminare”, 13(1997), s. 13–22.

6. Teologia pastoralna

1) „Teologia wyzwolenia a Ewangelia” – ks. doc. dr hab. Stanisław Kowalczyk (KUL Lublin); 18 XII 1985¹³.

2) „Sytuacja teologii pastoralnej obszaru języka niemieckiego” – ks. dr Tadeusz Korpusiński (Włocławek); 17 XI 1989.

3) „Program duszpasterski w Polsce w latach 1990–2000” – ks. mgr Stanisław Waszczyński (Włocławek); 16 V 1992.

4) „Wokół sprawy Drewermanna” – ks. dr Jerzy Bagrowicz (Włocławek); 24 IV 1993. W oparciu o artykuł – J. Bagrowicz, D. Oko, *Wokół sprawy Drewermanna*, „Ateneum Kapłańskie”, 119(1992), s. 102–114.

5) „Perspektywy współpracy duchownych ze świeckimi” – ks. dr Mieczysław Łaszczyk (Włocławek); 14 V 1993. Referat opublikowany p.t. *Perspektywy współpracy duchownych i świeckich w Kościele*, „Studia Włocławskie”, 3(2000), s. 177–190.

6) „Model dziennikarza katolickiego w świetle nauczania Kościoła” – ks. dr Krzysztof Lewandowski (WSD Toruń); 27 IV 1995. Referat na podstawie pracy doktorskiej na ten sam temat.

7) „Ludność polskiej wsi w obliczu nowych problemów duszpasterskich (refleksje nad wstępnymi ankietami do badań pastoralnych po wyborach prezydenckich '95)” – bp dr Roman Andrzejewski (Włocławek); 15 II 1996¹⁴.

8) „Psychiczne uwarunkowania kandydatów do kapłaństwa i życia zakonnego” – ks. lic. Henryk Posłuszny (Włocławek); 14 V 1998. Referat wydrukowany w „Studiach Włocławskich”, 1(1998), s. 179–193.

9) „Kościół na Białorusi na progu III Tysiąclecia” – ks. dr Jan Salamon (Białoruś); 22 IV 1999. Referat opublikowany w „Studiach Włocławskich”, 2(1999), s. 229–241; „O pracy misyjnej w Zambii. Refleksje” – ks. Marian Kołacki; 22 IV 1999.

10) „Wierni świeccy – wyznawcy wiary w dzisiejszym świecie i we wspólnocie Kościoła” – ks. mgr Teodor Lenkiewicz (Włocławek);

¹³ Zapewne na podstawie artykułu pod tym samym tytułem opublikowanym w: „Chrześcijanin w świecie”, 17(1985), nr 6, s. 1–23.

¹⁴ Znacznie rozszerzona wersja tego referatu została wydrukowana p.t. *Elektorat wiejski w oczach duszpasterzy* w Tygodniku Rolników „Obserwator”, 7(1996), nr 12–19 oraz w pozycji samoistnej p.t. *Witosowe dziedzictwo*, Częstochowa 1996 (Zeszyty „Niedzieli, nr 2).

25 XI 1999. Referat wydrukowany w „Studiach Włocławskich”, 3(2000), s. 164–176.

11) „*Public relations* w służbie Kościoła i ewangelizacji” – ks. dr Witold Dorsz (Włocławek); 8 III 2001.

12) „Nowa ewangelizacja a środki społecznego przekazu. Spojrzenie w świetle nauczania Jana Pawła II” – ks. dr Zbigniew Zarembski (Włocławek – UMK Toruń); 13 III 2002. Referat opublikowany w „Studiach Włocławskich”, 5(2002), s. 321–333.

13) „Wychowawcze możliwości sportu w praktyce duszpasterskiej” – ks. dr Piotr Głowacki (Włocławek); 26 III 2003.

14) Sesja naukowa z okazji 25. rocznicy śmierci ks. Jerzego Popiełuszki; 22 X 2009 – 1) ks. dr Antoni Poniński (Włocławek); „O śmierci księdza Jerzego Popiełuszki”; 2) ks. dr Tomasz Kaczmarek (Włocławek – UMK Toruń); „Męczeństwo za wiarę księdza Jerzego Popiełuszki jako przedmiot prac Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych”.

15) „Kapłan a sztuka sakralna” – ks. mgr lic. Dariusz Lewandowski (Włocławek); 25 XI 2009.

16) „Przyszłość ludzkości idzie przez rodzinę! Aktualne uwarunkowania i realizacja posługi zbawczej Kościoła w służbie małżeństwu i rodzinie” (wykład otwarty) – ks. dr hab. Zbigniew Zarembski (Włocławek – UMK Toruń); 13 I 2016.

17) „Dyskusje wokół adhortacji papieża Franciszka *Amoris laetitia*” (wykład otwarty) – o. prof. dr hab. Kazimierz Lubowicki OMI (PWT Wrocław); 22 X 2016.

18) „Miłosierni jak Ojciec – miłosierni czynem” (wykład otwarty) – ks. prof. dr hab. Czesław Parzyszek (UKSW Warszawa); 16 XI 2016.

7. Teologia duchowości

1) „Formacja do kapłaństwa według wskazań VIII sesji zwyczajnej Synodu Biskupów w 1990 r.” – ks. dr Jerzy Bagrowicz (Włocławek); 19 XI 1990.

2) „Duszpastersko-wychowawcza gorliwość bł. Michała Kozala” – ks. lic. Lech Król (Włocławek); 24 II 1994. Referat na podstawie materiałów do pracy doktorskiej „Realizacja powołania chrześcijańskiego i kapłańskiego w życiu i nauczaniu bł. Michała Kozala” (ATK 1995).

3) „Rozwój miłości u św. Jana od Krzyża” – o. dr Jerzy Skowroń OCarm.; 24 XI 2004.

4) „Co Jan Paweł II mówił o świętości? – «Nie lękajcie się być świętymi»” – ks. prof. dr hab. Ireneusz Werbiński (Włocławek – UMK Toruń); 22 X 2014.

5) „Ewangelia, prorocтво, nadzieja – w życiu i posłudze osoby konsekrowanej” (wykład otwarty) – o. prof. dr hab. Józef Kiciński CMF (PWT Wrocław); 22 X 2015. Referat opublikowany p.t. *Ewangelia, prorocтво i nadzieja w życiu i posłudze osoby konsekrowanej. Podsumowanie Roku Życia Konsekrowanego* w „Studiach Włocławskich”, 19(2017), s. 215–230.

8. Kaznodziejstwo

1) „W służbie słowa. W 50. rocznicę śmierci ks. Władysława Mirskiego 1896–1950” – ks. dr Tadeusz Lewandowski (Włocławek); 17 II 2000¹⁵. Referat wydrukowany w „Studiach Włocławskich”, 3(2000), s. 378–394.

2) „Tajemnica słowa i sztuka jego przekazu” – ks. prof. dr hab. Kazimierz Panuś (UPJPII Kraków, prezes Polskiego Towarzystwa Teologicznego); 9 XII 2015. Referat opublikowany p.t. *Słowo, jego tajemnica i sztuka przekazu* w „Studiach Włocławskich”, 18(2016), s. 183–198.

9. Pedagogika i katechetyka

1) „Żydzi i judaizm w *Katechizmie Kościoła katolickiego* – zagadnienia wstępne” – ks. dr hab. Jerzy Bagrowicz (Włocławek); 28 IV 1994¹⁶.

2) „Stan akceptacji wartości religijno-moralnych wśród młodzieży na podstawie badań przeprowadzonych wśród młodzieży Konina” – ks. dr Kazimierz Skoczylas (Włocławek); 18 V 1995. Referat na podstawie pracy doktorskiej¹⁷.

¹⁵ Ks. Tadeusz Lewandowski ma w swoim dorobku naukowym kilka opracowań o twórczości homiletyków włocławskich, do których i ks. Władysław Mirski należał, a przede wszystkim ogólne opracowanie (habilitacja) *Odnova kaznodziejstwa polskiego w twórczości homiletów włocławskich XX wieku* (Toruń 2011).

¹⁶ Referat zainspirowany zapewne symposium na ten temat zorganizowanym przez Akademię Teologii Katolickiej w 1994 r. Myśli zasygnalizowane w tym referacie zostały rozwinięte w artykule pt. *Przesłanie „Katechizmu Kościoła katolickiego” i jego konsekwencje dla katechezy i nauczania o Żydach i judaizmie*, CTh, 65(1995), fasc. 2, s. 61–92.

¹⁷ Kilka lat później opublikowana drukiem p.t. *Wartości młodych katolików regionu konińskiego. Studium katechetyczno-pastoralne na przykładzie wybranych szkół ponadgimnazjalnych regionu konińskiego* (Toruń 2011).

3) „Zagrożenia i nadzieje zawodu nauczyciela” – prof. dr hab. Aleksander Nalaskowski (UMK Toruń); 15 X 1998.

4) „Cyberprzestrzeń a proces wychowania” – prof. dr hab. Bronisław Siemieniecki (UMK Toruń); 19 XI 1998.

5) „Edukacja polska na progu III tysiąclecia” – ks. dr hab. Jerzy Bagrowicz (Włocławek – UMK Toruń); 28 I 1999. Referat opublikowany w „Studiach Włocławskich”, 2(1999), s. 229–241.

6) „Wartości religijno-moralne młodzieży ponadgimnazjalnej Kujaw wschodnich” – ks. dr hab. Kazimierz Skoczylas (Włocławek – UMK Toruń); 22 II 2017. Referat na podstawie własnego niedawno opublikowanego opracowania pod tym samym tytułem (Włocławek 2016).

10. Prawo kanoniczne

1) „Wpływ Soboru Watykańskiego II na kanonistykę w Polsce” – ks. prof. dr hab. Remigiusz Sobański (ATK Warszawa); 16 IV 1986¹⁸.

2) „Współodpowiedzialność seminarium i całego prezbiterium diecezji za formację kandydatów do kapłaństwa” – ks. dr Janusz Gręźlikowski (Włocławek); 18 I 1996¹⁹.

3) „Kary za profanację Eucharystii według prawa kanonicznego i cywilnego” – ks. dr Janusz Borucki (Włocławek); 19 X 2000.

4) „Psychiczna niezdolność do podjęcia istotnych obowiązków małżeńskich w świetle kan. 1095, 3 KPK” – ks. dr Krzysztof Graczyk (Włocławek); 18 IV 2007.

11. Historia, historia Kościoła

1) „Związek Literatów Polskich – dzieje najnowsze” – Jan Józef Szczepański (Warszawa); 8 IV 1987.

2) „Historia języka łacińskiego” – ks. mgr Wojciech Chuchała (Włocławek); 17 IV 1991.

3) „Hipotezy o początkach diecezji na Kujawach” – ks. dr Witold Kujawski (Włocławek); 26 XI 1992²⁰.

¹⁸ Opublikowany w rozszerzonej formie pod tym samym tytułem w: PrKan, 30(1987), nr 1–2, s. 47–59.

¹⁹ Referat wydrukowany w KDWi, 79(1996), s. 112–123.

²⁰ Ks. Kujawski poruszał kilka razy ten temat w swoich opracowaniach.

4) „Kościół w powojennym (po 1945 r.) Włocławku” – ks. mgr Kazimierz Rulka (Włocławek); 24 III 1994. Na podstawie opracowania przygotowanego do planowanej monografii Włocławka²¹.

5) „Kościół we Włocławku w okresie międzywojennym 1918–1939” – ks. dr Wojciech Frątczak (Włocławek); 20 X 1994. Na podstawie opracowania przygotowanego do planowanej monografii Włocławka²².

6) „Szkolnictwo parafialne diecezji włocławskiej w XVI–XVIII wieku na podstawie ksiąg wizytacyjnych przechowywanych w Archiwum Diecezjalnym we Włocławku” – prof. dr hab. Stanisław Olczak (KUL Lublin); 12 I 1995.

7) „Opublikowane dokumenty instytucji polskich i sprawa druku zbioru diecezji włocławskiej” – ks. prof. dr hab. Stanisław Librowski (Włocławek); 26 X 1995.

8) „Karol Maria Antoni Splett – biskup gdański czasu wojny, więzień specjalny PRL” – ks. mgr lic. Stanisław Bogdanowicz (WSD Gdańsk); 23 XI 1995. Referat na podstawie książki pod tym samym tytułem (Gdańsk 1995).

9) „Kościoły parafialne w archidiakonacie włocławskim na początku XVIII wieku” – prof. dr hab. Stanisław Olczak (KUL Lublin); 20 II 1997²³.

10) „Program prac nad dokumentami diecezji włocławskiej” – ks. prof. dr hab. Stanisław Librowski (Włocławek); komunikat o bulli protekcyjnej pap. Eugeniusza III dla diecezji włocławskiej, z racji 850. rocznicy jej wystawienia; 23 IV 1998.

11) „Krzysztof z Kurozwek – wielki kanclerz koronny i biskup włocławski” – ks. dr hab. Witold Kujawski, prof. UMK (Włocławek – Toruń); 30 IV 2003²⁴. Referat opublikowany w „Studiach Włocławskich”, 7(2004), s. 340–354.

²¹ Treść referatu w poszerzonej formie opublikowana w: *Włocławek. Dzieje miasta*, t. 2, Włocławek 2001, s. 687–715.

²² Opracowanie w znacznie poszerzonej formie opublikowane w: *Włocławek. Dzieje miasta*, t. 2, Włocławek 2001, s. 221–254.

²³ Referat opublikowany pt. *Z badań nad kościołami parafialnymi w archidiakonacie włocławskim w początkach XVIII stulecia*, „Roczniki Humanistyczne”, 47(1999), z. 2, s. 149–167.

²⁴ Ks. Kujawski jest autorem obszernego opracowania *Krzysztof z Kurozwek (ok. 1440–1503) jako wielki kanclerz koronny i biskup włocławski*, w: *Studia z historii Kościoła w Polsce*, t. 8, Warszawa 1987, s. 7–154.

12) „Działania wojenne w czasie II wojny światowej na terenie diecezji włocławskiej” – ks. dr Wojciech Frątczak (Włocławek – UMK Toruń); 30 IV 2005²⁵.

13) „Ważniejsze prace planowane, a niepodjęte lub niedokończone przez ks. Stanisława Librowskiego” – ks. mgr Kazimierz Rulka (Włocławek); 21 XI 2007.

14) „Włocławskie lata ks. Stefana Wyszyńskiego” (wykład otwarty) – ks. prof. dr hab. Piotr Nitecki (PWT we Wrocławiu); 29 XI 2008²⁶.

15) „Duchowieństwo diecezji kujawsko-kaliskiej 1818–1925” – ks. dr hab. Witold Kujawski, prof. UMK (Włocławek – Toruń); 10 III 2010.

16) „Księgozbiory prałatów i kanoników kapituły katedralnej we Włocławku” – dr Bernardeta Iwańska-Cieślik (UKW Bydgoszcz); 28 V 2010²⁷.

17) „*Liber beneficiorum* Jana Łaskiego – nieodzowne źródło do poznania dziejów parafii na terenie obecnej diecezji włocławskiej” – ks. dr Henryk Witczak (Włocławek); 30 XI 2012. Referat opublikowany w „Studiach Włocławskich”, 15(2013), s. 135–154.

18) „Źródła z dziejów parafii diecezji włocławskiej dawnej należących do archidiecezji gnieźnieńskiej znajdujące się w Archiwum Diecezjalnym we Włocławku, na przykładzie parafii Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w Dobrej” – ks. dr Henryk Witczak (Włocławek); 12 VI 2013. Referat opublikowany w „Studiach Włocławskich”, 16(2014), s. 450–466.

19) „Idea legalizmu jako fundament Państwa Polskiego na wygnaniu (1939–1990)” (wykład otwarty) – prof. dr hab. Sławomir Cenckiewicz (UMK i WSKSiM Toruń); 21 I 2015.

20) „Józef Piłsudski a Kościół katolicki w Polsce. W 80. rocznicę śmierci Marszałka” – ks. dr hab. Józef Dębiński, prof. WSKSiM (Włocławek – Toruń); 27 V 2015.

²⁵ Trzy lata później ks. Frątczak opublikował jako pracę habilitacyjną opracowanie *Diecezja włocławska w okresie II wojny światowej* (Włocławek 2008), w której szerzej przedstawił m.in. to zagadnienie.

²⁶ Było to zasadniczo omówienie niedawno wydrukowanego opracowania ks. Niteckiego *Włocławskie dzieje ks. Stefana Wyszyńskiego 1917–1946* (Warszawa 2008), przygotowanego przy okazji zbierania materiałów do procesu beatyfikacyjnego prymasa Stefana Wyszyńskiego.

²⁷ B. Iwańska-Cieślik posiada w swoim dorobku naukowym kilka opracowań na temat różnych aspektów księgozbiorów członków włocławskiej kapituły katedralnej.

21) „Archidiecezja wrocławska w rozwoju historycznym” – abp prof. dr hab. Marian Gołębiewski (Wrocław); 14 VI 2017.

12. Nauki społeczne

1) „Koncepcja praw człowieka” – ks. dr Zbigniew Skrobicki (Włocławek); 9 XII 1992.

2) „Problematyka społeczna w działalności i publikacjach ks. Stefana Wyszyńskiego” – ks. dr Zbigniew Skrobicki (Włocławek); 10 V 2001²⁸.

3) „Działalność polityczna w świetle społecznej nauki Kościoła” – ks. prof. dr hab. Stanisław Olejnik (Warszawa – Włocławek); 22 XI 2001. Referat opublikowany w „Studiach Włocławskich”, 5(2002), s. 240–248.

4) „Ku rozumieniu globalizacji. Jej podstawy i cele” – ks. prof. dr hab. Marian Graczyk (UKSW Warszawa); 4 XII 2002. Referat opublikowany w „Studiach Włocławskich”, 6(2003), s. 204–214.

5) „Antropologia Kardynała Wyszyńskiego i jej wpływ na kulturę człowieka” – ks. prof. dr hab. Jerzy Lewandowski (UKSW Warszawa); 27 X 2004.

6) „Antropocentryzm w nauczaniu społecznym Jana Pawła II” – ks. dr Zbigniew Skrobicki (Włocławek); 11 VI 2014. Referat opublikowany w „Studiach Włocławskich”, 17(2015), s. 277–294.

13. Filozofia

1) „Filozoficzne podstawy godności człowieka” – prof. dr hab. Jan Czerkawski (KUL Lublin); 3 II 1986.

2) „Ks. prof. Włodzimierz Sedlak i jego bioelektronika” – ks. dr Zdzisław Pawlak (Włocławek); 11 II 1987.

3) „Relacja: nauka – filozofia – teologia” – ks. dr Romuald Waszkinel (KUL Lublin); 4 II 1988.

4) „Dialog filozoficzny z polską filozofią marksistowską” – ks. dr Zdzisław Pawlak (Włocławek); 24 XI 1988.

5) „Kierunki i perspektywy badań w naukach filozoficzno-teologicznych na Zachodzie” – ks. dr Marian Gołębiewski (Włocławek); 9 XII 1993. Referat był refleksją autora po powrocie ze stypendium naukowego w Paryżu (1992–1993).

²⁸ Ks. Skrobicki opublikował w tym samym roku artykuł na podobny temat – *Mysł i działalność społeczna ks. Stefana Wyszyńskiego*, AtK, 136(2001), z. 553, s. 442–454.

6) „Religijne «credo» Alberta Einsteina” – ks. dr Jan Nowaczyk (Włocławek); 23 II 1995. Referat opublikowany w rozszerzonej formie w „Studiach Włocławskich”, 6(2003), s. 334–350.

7) „Filozofia źródłem sensu kultury” – bp prof. dr hab. Bronisław Dembowski (Włocławek); 24 X 1996²⁹.

8) „Aktualny stan filozofii w Polsce” – ks. dr Zdzisław Pawlak (Włocławek); 16 I 1997.

9) „Ks. Adam Jankowski – profesor filozofii w Seminarium Duchownym we Włocławku” – ks. dr Zdzisław Pawlak (Włocławek); 6 V 1999. Referat opublikowany w „Studiach Włocławskich”, 2(1999), s. 362–376.

10) „Filozoficzna koncepcja wolności Karola Wojtyły podstawą filozoficznej koncepcji wolności Jana Pawła II” – ks. dr hab. Zdzisław Pawlak (Włocławek – UMK Toruń); 25 X 2001³⁰.

11) „Filozoficzna zasada zgody na to, co się dokonało” – ks. dr Jan Nowaczyk (Włocławek); 26 II 2003. Referat opublikowany w „Studiach Włocławskich”, 7(2004), s. 252–266.

12) „Pastoralne implikacje w antropologii filozoficznej” – ks. dr Jan Nowaczyk (Włocławek); 10 XII 2003.

13) „Ekofilozofia: blaski i cienie” – ks. prof. dr hab. Marcei Józef Dołęga (UKSW Warszawa); 24 III 2004.

14) „Antropologia Kardynała Wyszyńskiego i jej wpływ na kulturę człowieka” – ks. prof. dr hab. Jerzy Lewandowski (UKSW Warszawa); 27 X 2004.

15) „Formy uczestnictwa człowieka we wspólnocie według Karola Wojtyły” – ks. dr hab. Zdzisław Pawlak, prof. UMK (Włocławek – Toruń); 8 XII 2006. Referat opublikowany w „Studiach Włocławskich”, 9(2006), s. 51–63.

16) „Filozofia tomistyczna a demokracja personalistyczna” – ks. prof. dr hab. Stanisław Kowalczyk (KUL Lublin); 16 IV 2008.

17) „Ciało ludzkie i transcendencja w myśli filozoficznej M. Heideggera, E. Levinasa i M. Henry’ego” – ks. dr Andrzej Latoń (WSD Kalisz); 22 IV 2009.

²⁹ Cztery lata wcześniej bp Dembowski opublikował artykuł podejmujący tę problematykę w: *Zadania filozofii we współczesnej kulturze*, Lublin 1992, s. 152–158.

³⁰ Referat opublikowany p.t. *Wolność człowieka w ujęciu Jana Pawła II* w: „Pedagogia Christiana”, 1(9) (2002), s. 9–21.

18) „Personalizm dziś” – prof. Juan Manuel Burgos (Uniwersytet San Pablo-CEU w Madrycie, prezes Hiszpańskiego Stowarzyszenia Personalizmu); 27 V 2011. Referat wygłoszony w języku hiszpańskim, tłumaczony na język polski przez ks. dr. Witolda Dorsza.

19) „Filozoficzne aspekty ideologii «Gender»” (wykład otwarty) – ks. dr hab. Zdzisław Pawlak, prof. UMK (Włocławek – Toruń); 25 XI 2013. Referat opublikowany w „Studiach Włocławskich”, 16(2014), s. 229–244.

20) „Główne przyczyny kryzysu ekologicznego dzisiaj. Czytając encyklikę ojca świętego Franciszka «*Laudato si'*. W trosce o wspólny dom»” – ks. dr hab. Zdzisław Pawlak, prof. UMK (Włocławek – Toruń); 8 VI 2016. Referat opublikowany pt. *Właściwa antropologia jako fundament ekologii integralnej* w „Studiach Włocławskich”, 18(2016), s. 339–356.

14. Religioznawstwo

1) „Wiara religijna jako wartość niezbędna w społeczeństwie informacji” – ks. dr Jan Nowaczyk (Włocławek); 21 XI 1986.

2) „Trudności religijne współczesnego człowieka” – ks. dr Zdzisław Pawlak (Włocławek); 20 III 1992.

3) „Jak dzisiejszemu człowiekowi mówić o Bogu” – bp prof. dr hab. Bronisław Dembowski (Włocławek); 19 II 1993.

4) „Problematyka religijna we współczesnej polskiej literaturze *science fiction*” – ks. dr Leonard Fic (Włocławek); 23 V 1996.

5) „Elementy religijne w kaszubskich zwyczajach i obrzędach okresu Bożego Narodzenia” – ks. dr hab. Jan Perszon, prof. UMK, dziekan Wydziału Teologicznego UMK; 28 I 2009.

15. Sprawozdania z kongresów oraz sprawy organizacyjne Towarzystwa

1) Sprawy organizacyjne w związku z zatwierdzeniem przez biskupa włocławskiego Jan Zarębę *Statutu* Towarzystwa; 15 III 1985.

2) Komunikaty: „Problemy kerygmaticzne interpretacji literatury” – doc. dr Marian Maciejewski (KUL Lublin); „Śladami niepokojów i poszukiwań, poświęconych zjawisku pozareligijnych grup opierających się na religiach wschodnich” – ks. dr Jerzy Bagrowicz (Włocławek); Międzynarodowe kongresy józefologiczne – ks. dr Wojciech Hanc (Włocławek); 15 V 1985.

3) Komunikat na temat symposiumu fundamentalistów w Berlinie – ks. dr Jerzy Kaźmierczak (Włocławek); 12 XI 1985.

4) Sprawozdanie z Międzynarodowego Kongresu Józefologicznego w Meksyku – ks. dr Wojciech Hanc (Włocławek), ks. dr Krzysztof Konecki (Włocławek); 27 X 1989.

5) Refleksje na temat 40-lecia pracy ks. prof. dr. hab. Stanisława Olejnika (ATK Warszawa) w Wyższym Seminarium Duchownym we Włocławku (autoprezentacja); 18 XI 1993.

6) Sprawozdania z sympozjów i spotkań naukowych; 21 XI 1996.

7) Informacje o uroczystościach dziękczynnych za beatyfikację nowych męczenników na Białorusi – ks. dr Tomasz Kaczmarek (Włocławek); 25 XI 1999.

8) Spotkanie specjalne w parafii św. Stanisława Biskupa i Męczennika we Włocławku, z racji 70. rocznicy urodzin jej proboszcza ks. dr. Jana Nowaczyka – prezesa Teologicznego Towarzystwa Naukowego Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku; połączone z prezentacją dziewiątego tomu „Studiów Włocławskich”, dedykowanego jubilatowi; 14 XI 2006.

* * *

Przedstawiona tematyka spotkań Teologicznego Towarzystwa Naukowego Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku ukazuje dużą różnorodność tematów poruszanych w trakcie spotkań Towarzystwa odbytych w latach 1984–2017, stąd ukazanie jej w formie powyższego zestawienia wydaje się najbardziej adekwatne. Należy podkreślić, że na spotkaniach nie zajmowano się wyłącznie zagadnieniami z zakresu teologii (choć biorąc pod uwagę łącznie wszystkie dziedziny wiedzy, plasuje się ona na pierwszym miejscu pod względem liczby wygłoszonych referatów), ale również z filozofii, historii, prawa kanonicznego, nauk społecznych oraz innych. Wykaz uwidacznia, że najwięcej referatów wygłoszono z historii i historii Kościoła, filozofii oraz szeroko rozumianej teologii pastoralnej – po około 20. Natomiast żadna inna dziedzina wiedzy w powyższym wykazie nie ma choćby połowy tej liczby referatów.

Dokładniejsze przeanalizowanie tematyki spotkań naukowodyskusyjnych Towarzystwa pozwala stwierdzić, że w planowaniu referatów zwracano bardziej uwagę na aktualność podejmowanej problematyki,

a mniej na szersze (wieloaspektowe) przedstawianie podejmowanych zagadnień. Należy też zauważyć, że nieraz sami prelegenci zgłaszali już przygotowane tematy, najczęściej z problematyki, nad którą aktualnie pracują. Na aktualność podejmowanych zagadnień wskazuje także fakt, że myśli i nauczaniu Karola Wojtyły/Jana Pawła II poświęcono w sumie siedem referatów.

Jak przystało na towarzystwo naukowe, którego terenem działania jest diecezja wrocławska, na jego spotkaniach niejednokrotnie podejmowano tematykę wrocławską (21 referatów), w tym oczywiście najczęściej w aspekcie historycznym.

Oprócz referatów przeznaczonych tylko dla członków Towarzystwa organizowano także, zgodnie ze Statutem Towarzystwa (art. 7, c), wykłady otwarte dla wszystkich zainteresowanych. W omawianym okresie zebrało się ich 12.

Kolejni prezesi Teologicznego Towarzystwa Naukowego zapraszali z wykładami pracowników naukowych z różnych ośrodków naukowych, w szczególności z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego oraz Akademii Teologii Katolickiej / Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, rzadziej z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, czasem z Krakowa czy Wrocławia. Zdecydowaną większość prelegentów stanowili jednak kapłani diecezji wrocławskiej będący członkami Towarzystwa.

O znaczeniu wygłoszonych referatów świadczy m.in. fakt, że 29 spośród nich zostało opublikowanych drukiem w „Studiach Wrocławskich” (odnotowane w zestawieniu), czasopiśmie wydawanym przez Towarzystwo od 1998 r., a niektóre w innych periodykach lub dziełach zbiorowych (odnotowane w przypisach). Jednocześnie może to sugerować, że niezbyt duży procent referatów został przygotowany i wygłoszony tylko dla Teologicznego Towarzystwa Naukowego w formie w pełni dopracowanej.

STRESZCZENIE

W tym roku (2018) przypada 90. rocznica powstania towarzystwa teologicznego we Wrocławku. Niesprzyjające warunki historyczno-polityczne sprawiły, że ma ono na swym koncie jedynie ok. 50 lat rzeczywistej działalności, z tego 11 lat przypada na okres przedwojenny (1928–1939). Prezentowana tematyka spotkań dotyczy okresu od 1984 r., kiedy to nastąpiło przekształcenie klubu naukowodyskusyjnego „Krağ” w Teologiczne Towarzystwo Naukowe Wyższego Seminarium Duchownego we Wrocławku.

Powyższy artykuł zawiera wykaz tematyki spotkań Teologicznego Towarzystwa Naukowego Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku w latach 1984–2017. Tematyka spotkań została przedstawiona w oparciu o wygłoszone referaty, a te z kolei podzielone ze względu na dziedziny wiedzy których dotyczą, z uwzględnieniem zainteresowań naukowych autora, ponadto zostały one przedstawione chronologicznie. Na niektórych spotkaniach zamiast referatów przedstawiane były sprawozdania z międzynarodowych kongresów w których uczestniczyli członkowie Towarzystwa lub omawiane były sprawy organizacyjne Towarzystwa, zostały one zamieszczone na końcu wykazu.

Słowa kluczowe: Teologiczne Towarzystwo Naukowe Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku; tematyka spotkań.

SUMMARY

This year (2018) is the 90th anniversary of the founding of the Theological Society in Włocławek. The unfavorable historical and political conditions have made it only about 50 years of actual activity, of this 11 years is the prewar period (1928–1939). The presented subject of the meeting is about the period since 1984, when the transformation of the „Krağ” scientific club into a theological association took place.

The above article contains a list of the topic of meeting of The Theological Society of the Higher Spiritual Seminary in Włocławek from 1984 to 2017. The topics of the meetings were presented on the basis of delivered papers, and in turn they were divided on the basis of their knowledge of the subject, taking into account the authors' scientific interests, and they were chronologically presented. At some meetings instead of presentations were presented reports of congress internationals in which the members of the Society participated or discussed the organizational issues of the Society, they were published at the end of the publication.

Key words: Theological Scientific Society of the Higher Seminary in Włocławek; Topic of meetings.

BIBLIOGRAFIA

Archiwum Teologicznego Towarzystwa Naukowego Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku, Sprawozdania z działalności, 1994–2017 (przechowywane przez prezesa oraz sekretarza Towarzystwa).

Sprawozdawania z działalności Teologicznego Towarzystwa Naukowego Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku – za lata 1994–1997: KDWł, 78(1995), s. 302–315; 79(1996), s. 233–244; 80(1997), s. 197–211; za lata 1997–2016: StWł, 1(1998), s. 44–52; 2(1999), s. 420–428; 3(2000), s. 459–464; 4(2001), s. 433–441; 5(2002), s. 471–479; 7(2004), s. 449–455; 8(2005), s. 441–459;

9(2006), s. 463–468; 10(2007), s. 485–495; 11(2009), s. 529–538; 12(2009), s. 285–294; 13(2011), s. 275–283; 14(2012), s. 655–668; 15(2023), s. 273–275; 16(2014), s. 469–476; 17(2015), s. 565–577; 18(2016), s. 505–512; 19(2017), s. 667–673.

Gołębiewski M., *Dziennik pisany sercem. Silva rerum* (1), Wrocław 2017.

Pawlak Z., *Działalność klubu naukowodyskusyjnego „Krag” we Włocławku*, StWł, 12(2010), s. 224–237.

Rulka K., *Geneza i dzieje TTN WSD we Włocławku*, StWł, 1(1998), s. 23–43.